

Debatt kring ett återbud

Chrustjevs återbud var en tydlig blamåge för den svenska regeringen, och särskilt den svenska utrikesledningen. Avböjandet av inviten kom blott några veckor före det tilltänkta besöket, sedan en mängd förberedelser vidtagits, och visade att man räknat fel då man med sådan tillförsikt proklamerat besökets självfallna och ofrånkomliga karaktär. Men blamågen blev vida värre genom det sätt på vilket återbudet motiverades. Den ryske diktatorn skyllde inte bara på den kritik av själva besöket som framförts i en del av pressen och av två oppositionsledare, utan riktade också en rad anklagelser mot den svenska regeringen för att förklara återbudet. Dels var man missnöjd över att inte kritiken av besöket motverkats från regeringens sida, dels påstods att över huvud kritiken av den ryska regimen gjorde besöket omöjligt, dels att regeringen var ansvarig här för, eftersom partierna var eniga i utrikespolitiken och angrepp mot Sovjet förekommit även i socialdemokratiska tidningar, alltså i regeringsorgan.

I detta läge var det naturligt för regeringen, och framför allt för utrikesministern, att söka komma från misslyckandet genom partipolitiska attacker. Denna aktionslinje har följts särskilt av hr Undén och av de två socialdemokratiska huvudstadstidningarna. I den ena av dem, Stockholms-Tidningen, vars redaktör i en offentlig debatt rekommenderade "uppkallande" av tidningscheferna till regeringen i dylika fall för mottagande av behövlig vägledning, har serviliteten varit av den aktiva art att man sprungit utrikesledningen i förväg och därjämte i ännu aggressivare form än denna sökt göra partipolitik av affären.

Hur har det gått till? En given metod har varit att helt enkelt inte låtas om Chrustjevs beskyllningar mot den svenska regeringen. Så gjorde utrikesministern i sitt radiotal; i stället för att tala om hur det förhöll sig angrep han den kritik av själva besöket som anförts och hade panna att på en gång be ryssarna om ursäkt för denna kritik och att påstå att kritikererna inför återbudet var generade för sitt uppträdande. Som vid några tidigare tillfällen visade hr Undén att han bakom den trista ytan döljer inte så litet av partitaktisk illvilja och hänsynslöshet.

Från detta förfälskade utgångsläge blev det möjligt att gå några steg längre, och denna manöver blev de båda största regeringsorganens, särskilt Stockholms-Tidningens, sak — det bör understrykas att den socialdemokratiska pressen i landsorten nästan genomgående varit mindre förgiftad av partitaktiska motiv och mera sakligt behandlat återbudet. Först och främst sades kritiken av besöket åsyfta en ändring av vår

utrikespolitik, en omprövning av vår alliansfrihet. De tidningar som verkar för inträde i Atlantpaktens påstods vilja försämrade förhållandet till Ryssland för att få gehör för detta krav — som om det inte tvärtom vore så att den fara Sverige löper genom sin isolering och sitt otillräckliga försvar vore skälet för både tanken på inträde i Nato och, vad som är mera aktuellt, kravet på vår utrustning med moderna vapen. Men vidare slog man ihop de båda mot besöket kritiska, med den alliansfria politiken solidariska partiledarna och den mot vår utrikespolitik kritiska pressen och fann även de två främsta oppositionspartierna vara utrikespolitiskt opolitiska och alltså diskvalificerade från regeringssynpunkt. Men förvrängningen gick ännu längre. Någon skillnad gjordes inte mot kritiken av besöket och kritiken av det kommunistiska systemet, och man antydde att alla angrepp mot detta system var farliga och stod krigshetsen nära. På detta sätt desavuerades eller förbigicks den socialdemokratiska pressens oavslätliga avståndstagande från Sovjet (trots att detta av ryssarna själva anförts som ett av skälen till återbudet). Man skyttade slutsatsen: Att angripa Ryssland är farligt för vår fred, sådana angrepp kommer från oppositionen, alltså är oppositionen farlig för vår fred.

Det eländiga i det allmänna resonemang eller rättare den oklara attityd som är grundvalen för denna propaganda har redan på många håll påvisats. Just det land, eller den grupp av länder, vars politiska system måste vara alla demokratier förkastligt och vars expansionslystnad är den stora

"JAG SKALL ALLTSA inte berätta någonting" — så skriver *François Mauriac* i inledningen till sina *Mémoires intérieures* (Flammarion, 950 franc). Han menar därmed att han inte vill skildra "sin kropps historia", inte utlämna sitt yttre liv. Han motiverar tystnaden med att familjen, förfäderna, modern har rätt till den ro som höljert det stillsamma, avskilda och privata. "Vår personliga historia skulle från första kapitlet göra intrång på den barmhärtiga glömska som i döden tillkommer varje varelse som levat i ärbahet och fromhet, likt dem från vilka jag härstammar." Dessa ord och många andra reflexioner i boken antyder att offentlig verksamhet som intellektuell och konstnär innebär något av skamlig exhibitionism; med en ihärdighet som för tanken till Thomas Mann kontrasterar Mauriac den vanliga människans hederliga anonymitet och skribentens vådanden till uppmärksamheten genom avklädningscener. En viss diskretion kan även den som uppträder på forum ålägga sig; han behöver inte prisge allt, han är inte nödgad att som André Gide med "dirigerad uppriktighet" förrevisa sig själv i alla tänkbara attityder för att locka och förskräcka publiken.

Därför berättar Mauriac nästan bara "inre minnen". Han ger, mera i förbigående, några bilder av "den ömma och strålade modern", av livet på familjegården Malagar, som han varje år besöker, av möten med vänner och kolleger. Men till ojämförligt största delen handlar boken om de böcker Mauriac läst, om de författare som han beundrar eller starkt reagerar mot. Constant, Baudelaire, Barrès, Proust, Gide, Bernanos och Montherlant, det är några av dem åt vilka Mauriac ägnar engagerande, subjektiva, ibland inträngande och överraskande analyser. Det

faran för världsfreden och för vår egen existens skulle inte fritt diskuteras i Sverige. Vi skulle se vänliga och belåtna ut inför hotet — för att vinna den hotandes gunst. Den vägen går mot defaitism och självuppgivelse; det är den ryska linjen i svensk politik, därför att den förbereder den kommunistiska politikens triumf.

Vi skall emellertid nu inte stanna med dessa allmänna, välkända och säkert av det stora flertalet svenskar omfattade åsikter, enligt vilka vakt-hållningen mot diktaturen kräver ständig granskning och kritik av diktaturens verksamhet. Vi skall i stället i en följande artikel diskutera de partipolitiska avsikter som framträder i hr Undéns och hans satellitidningars propaganda efter det stora återbudet.